

існує незалежно від приписів норм права, а її ознаки і підстави виникнення визначаються нормами не позитивного права (права в юридичному значенні цього слова), а природного права. Що стосується поняття сім'ї як правової категорії, зокрема, як категорії законодавства, то воно визначається законодавцем вольовим шляхом і може змінюватися залежно від уявлень суспільства та державної політики у відповідній галузі.

З огляду на це, можна зробити висновок, що у ч. 4 ст. 3 СК України йдеться не просто про «підстави створення сім'ї», а саме про «підстави створення сім'ї у юридичному значенні» (як правової категорії).

З урахуванням того, що в новому СК України по суті законодавчо визнаються фактичні шлюбні відносини, немає підстав уникати терміну «фактичний шлюб» та намагатися його штучно завуалювати іншими словосполученнями.

АДАХОВСЬКА Н. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук

ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

Актуальність зазначеної проблематики зумовлена тим, що у процесі інтеграції України до європейського та світового співтовариства значно зростає значення приватних відносин, ускладнених іноземним елементом. Безумовно, це в повній мірі стосується і таких інститутів, як опіка та піклування, які в свою чергу потребують належного правового регулювання за допомогою колізійних та матеріально-правових норм.

В цьому аспекті слід зазначити, що ці правовідносини більшою мірою публічно-правові, ніж приватно-правові, хоча акцент у правовому регулюванні цих відносин явно зміщений у бік приватного права. Відносини, що виникають при здійсненні опіки та піклування, є приватно-правовими, хоча безперечно, що і в них присутній публічно-правовий елемент, оскільки органи опіки та піклування вступають з опікуном у публічно-правові відносини, здійснюючи нагляд за їх діяльністю. Приватно-правовими на цій стадії розвитку правовідносин є правовідносини між опікуном (піклувальником) і підопічним (так звані внутрішні правовідносини). Таким чином, в загальній системі правовідносин з опіки та піклування можна виділити, хоча і з певною часткою умовності, приватно-правові відносини з елементами публічності та публічно-правові відносини з елементами приватного права.

Необхідно звернути увагу, що у багатьох країнах світу інститут опіки та піклування регулюється в рамках цивільного законодавства, але існують при цьому свої відмінності. В деякій мірі це пов'язано з тим, що сімейне право як самостійна галузь є далеко не у всіх юрисдикціях, а є галуззю цивільного права. Законодавство окремих країн підпорядковує всі аспекти опіки (піклування) єдиною колізійною прив'язки: закону доміцилія (місце постійного проживання) недієздатного; закону громадянства підопічного; закону країни суду.

Так, наприклад, у Великобританії панівною колізійною прив'язкою є англійське право (закон суду). В той час, як у Німеччині опіка над іноземцем може бути призначена тільки в тому випадку, якщо він має місце проживання або місце перебування на території Німеччини і якщо держава громадянства іноземця перебирає піклування про нього, хоча відповідно до законів цієї держави над такою особою повинна бути встановлена опіка.

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства у новітніх кодифікаціях міжнародного приватного права проявляється тенденція розширення застосування інституту автономії волі сторін: «Сторони можуть вибрати застосовне до опіки право. Якщо сторони не вибирали право, застосовується право місця, в якому знаходиться майно опікуваного або в якому виникло ставлення опіки».

Проте відзначимо, що сучасним законодавцем передбачено колізійне регулювання опіки та піклування у Цивільному кодексі України. Встановлення і скасування опіки та піклування здійснюється відповідно до особистого закону підопічного, а саме передбачає, що особистий закон опікуна (піклувальника) застосовується для встановлення його обов'язку прийняти опіку (піклування). Відносини між опікуном і підопічною особою визначаються згідно із законом компетентної установи — відповідно до права країни, установа якої встановила опіку. Закон компетентної установи це основна колізійна прив'язка даної норми. Поряд із загальним колізійним правилом для регулювання відносин між опікуном і підопічним встановлена спеціальна альтернативна прив'язка до закону. Так, застосування українського права має обмежений характер: підопічний має в Україні місце проживання і українське право має для нього більш сприятливий характер. Отже, особливістю українського законодавства є те, що Цивільний кодекс України містить «ланцюжок» колізійних норм: окремі аспекти одного і того ж правовідношення регулюються за допомогою різних колізійних прив'язок.

В українській цивілістичній доктрині колізійному регулюванню опіки та піклування присвячена ст. 24 Закону України «Про міжнародне приватне право» встановлення і скасування опіки та піклування над малолітніми, неповнолітніми, недієздатними особами, особами, цивільна дієздатність яких обмежена, регулюються особистим законом підопічного (*lex personalis*).

Аналіз чинного законодавства показує, що на регулювання відносин опіки та піклування можуть «претендувати» особистий закон (*lex personalis*) опікуна чи піклувальника, підопічної особи (це може бути право країни громадянства або місця проживання цих осіб); право країни, орган якої встановив опіку чи піклування; право країни, орган якої призначив опікуна чи піклувальника; право країни, де знаходиться майно, щодо якого встановлюється опіка чи піклування.

Проаналізувавши досвід колізійного регулювання опіки та піклування в іноземних країнах дійшли до висновку, що подальше вдосконалення законодавства України в цій сфері, приєднання до інших міжнародних конвенцій і договорів з міжнародного приватного права, може стати запорукою належного правового регулювання опіки та піклування, з метою забезпечення особистих немайнових і майнових прав підопічних осіб. Головним завданням сучасної юридичної науки є систематизація та узагальнення накопиченого теоретичного матеріалу та вироблення на його основі ефективних правових засобів подолання недоліків та прогалин в сфері опіки та піклування з іноземним елементом і усунення суперечностей між колізійними нормами національного та міжнародного права.

БЕРНАЗ-ЛУКАВЕЦЬКА О. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Під інформаційною безпекою розуміють стан захищеності інформації та інформаційного середовища від випадкових або навмисних впливів природного або штучного характеру, які можуть завдати неприйнятної збитку суб'єктам інформаційних відносин, (в тому числі власникам і користувачам інформації). Захистом інформації є комплекс заходів, які спрямовані на забезпечення інформаційної безпеки.

Найпоширеніша модель інформаційної безпеки базується на забезпеченні трьох властивостей інформації: конфіденційність, цілісність і доступність.

Під конфіденційністю інформації потрібно розуміти те, що з нею може ознайомитися тільки обмежене коло осіб, встановлене її власником. У випадку, коли доступ до інформації отримує неуповноважена особа, відбувається її втрата.